

Merikarjalaa kansissa

Syyskuun alkupuolella julkistettiin mittavan työn tuloksena teos Merikarjala – Suomenlahden rannikon kulttuurinen kohtauspaikka. Lähes 400-sivuinen kirjoitusten ja kuvituksen kooste on uusin askel pitkässä juoksussa ja matka jatkuu. On aihetta palauttaa mieleen valmistelun vaiheita ja antaa tuoreelle teokselle paikka karjalaisuuden näyttämöllä. Johannes on erittäin hyvin esillä sisällössä, mutta muutenkin kuvaukset rannikkoalueiden elämästä sekä merihenkisestä maailmasta ovat meille läheistä luettavaa.

Mikä on Merikarjalaa

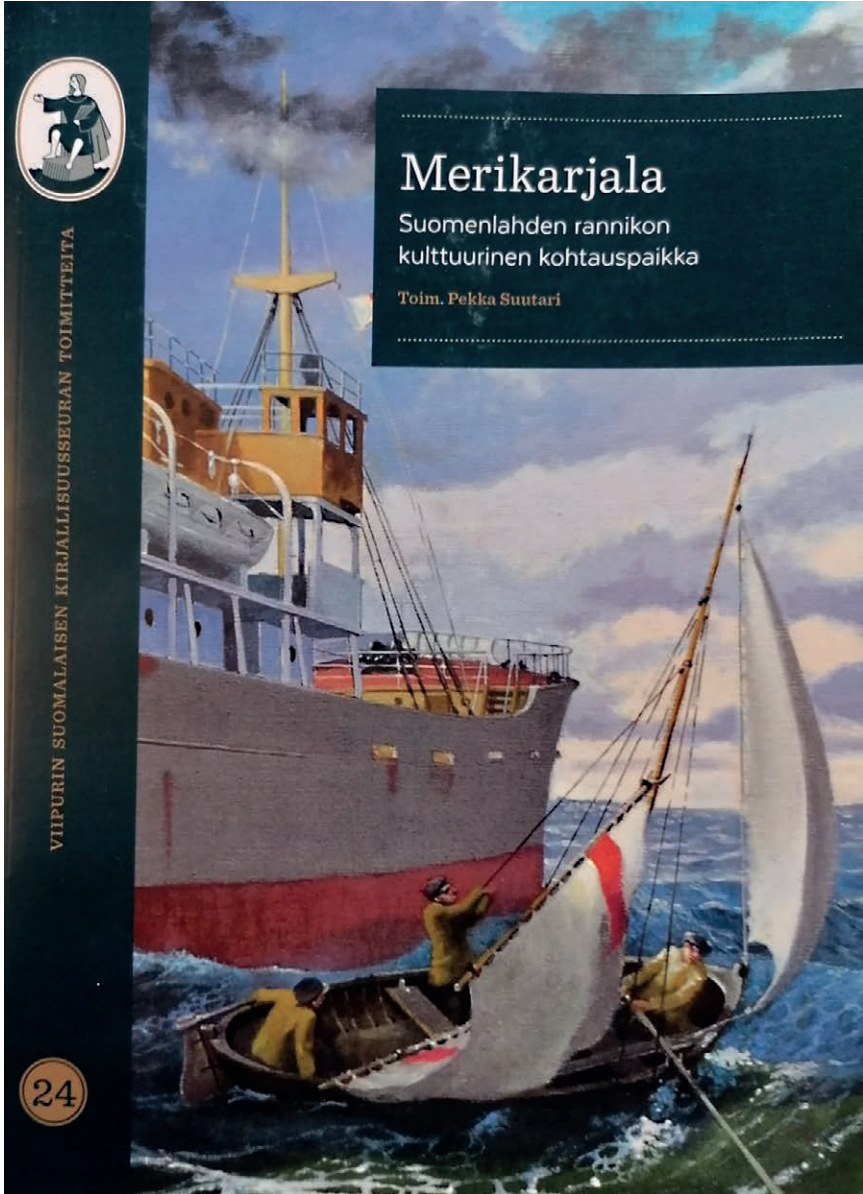
Termi oli käytössä jo 1980-luvulla karjalaisaktiivien **Seppo Huunosen** ja **Erkki Tuulen** puheissa. Sille oli hyvin konkreettisenä tukikohtana helsinkiläisravintola Konstan Möljä merellisine sisustuksineen. Ajatus hautui ja voimaantui uuteen vaiheeseen tällä vuosituhanella. Uuraalaiset varsinkin Sepon toimin toi asian Karjalan Liiton pöydälle. Vuonna 2015 liitto hyväksyi Merikarjala -termin käyttöön ja sille hahmottui alueeksi rannikkopitäjien ja rannikkokaupunkien kaista Terijoelta Kotkan vierelle Pyhtäälle sekä Suomenlahden itäiset ulkosaaret. Läntinen rajaus ratkaistiin aikanaan 1740-luvulla, kun Venäjä laajensi omaa aluettaan Kymijoelle asti. Pyhtään läntisempi osa jäi Ruotsinpyhtääksi ja siitä itään alueet olivat Venäjän hallitsemaa Vanhaa Suomea. Autonomisen Suomen aikaan 1800-luvulla perustettiin Viipurin lääni, jolla oli Vanhan Suomen rajapyykit. Sellaisena lääni jatkoi itsenäisyyden vuosina, kunnes itäinen osa leikkautui sodissa muistojen maaksi ja saaristoksi. Merikarjalalla on siis merellinen yhtenäisyys, mutta elämä ei ole muuten kulkenut täysin samaa polkua. Viipurin kautta Merikarjala on vahvasti kytkeytynyt maailman merille sekä pitkälle Savon sydänmaille. Läntisten satamien kautta on myös selvä sisämaan yhteys, varsinkin Kotkan kautta Kymijoelle ja Päijänteelle. Merikarjalan yhteysverkostossa ulkosaaret olivat etappeja Viron vesille ja Itämeri oli portti suureen maailmaan. Suomenlahden itäisessä pohjukassa kasvava Pietarin kaupunki oli lähellä sekä hyvinä että pahoina päivinä.

Kotkasta alku- vauhtia

Merikarjalan aluekäsite oli ensiaskel, joka antoi sysäyksen rakentaa sisältöä ja jakaa tietoa. Matkan varrelle on tarvittu hyviä tilanteeseen sopivia yhteistyökumppaneita. Sellaiseksi löytyi ensimmäisen Merikarjala-seminaarin kohtauspaikka Merikeskus Vellamo Kotkassa. Alkusyksyllä 2017 järjestetty tapahtuma kokosi varsin runsaan osallistujajoukon ja osoitti kiinnostuksen teemaan. Jatkoseminaari järjestettiin loppusyksyllä Karjalatalossa pienemmin puittein, mutta jo selkeämmin tavoittein. Itä-Suomen yliopiston rooli yhteistyökumppanina vankistui ja tavoitteeksi asetettiin Merikarjalaa käsittelevä artikkelien koosteteos. Professori **Pekka Suutarin** panos oli jo nähtävissä seminaareja rakentaneen **Seppo Huunosen** rinnalla ja julkaisuprojektiin hänestä tuli käytännön primus motor.

Julkaisun sisältö valinkauhassa

Ensimmäiset mietteet tulevasta teoksesta olivat varsin laajaa haarukointia näkökulmista. Niitähän riittää vilkkaan ympäristön ja vahvojen muutosvoimien

Teoksessa on uuraalaisen taiteilijan Yrjö Lohkon maalauksia. Kuvassa alla sataman työmiehiä. Kirjasta löytyy myös Merikarjala kartalla. →

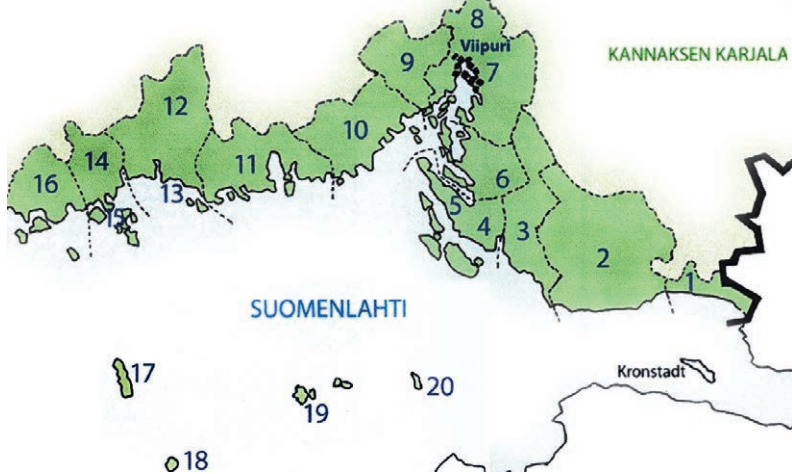
keskellä. Merikarjala on ollut mukana Suomen hyvissä kehitysvaiheissa sekä dramaattisissa kohtaloissa. Pietarin vaikutus Suomen suuntaan on ollut suuri

ja meriyhteydet ovat aikanaan olleet luonnollisin reitti. Työtä ja vaurautta on lisännyt myös Saimaan kanava. On siis ollut ikkunoita, mistä valita

maisemaa Merikarjalaan. Seminaareissa ja niiden jälkeisissä pienemmän piirin tapaamisissa alkoi hahmottua sisällön kirjo, mutta teemoihin tuli vielä tarkennuksia seuraavissa vaiheissa. Johannekselaisia oli tässä rakentamisessa mukana melkoinen ryhmä: allekirjoittaneen lisäksi **Marjatta Haltia**, **Pirkko Kanervo** ja **Martti Kosonen** – valmiissa teoksessa samat nimet ovat kirjoittajalistalla. Emmekä Seppo Huunosenkaan Johannes-juuria unohda.

Artikkelien kokoajana ja siten teoksen toimittajana oli professori Pekka Suutari. Yhteistyö Itä-Suomen yliopiston kanssa merkitsi teoksen tieteellisen painoarvon kasvattamista. Tavoitteena oli avata Merikarjalaa tutkimuksen keinoin laajempaan tietoisuuteen. Tämä painotus vahvistui entisestään, kun syksystä 2018 lähtien käynnistyivät yhteistyöneuvottelut julkaisijatahon kanssa. Siihen rooliin osoitti kiinnostuksensa Viipurin Suomalainen Kirjallisuusseura (VSKS), joka on julkaissut vuosittain teoksen Viipuriin eri tavoin kytkeytyvässä Toimitteita -sarjassa. Kyseessä on vankasti tieteellinen julkaisusarja ja se asetti vielä lisävaateita sekä menettelytapoja Merikarjala-teoksen valmisteluun. Artikkelit arvioitiin nimettöminä kahden asiantuntijan toimesta ja muutosehdotuksiin piti suhtautua sen mukaisesti.

Nopeimmat odotukset olivat saada teos julkaistuksi vuoden 2020 aikana, mutta varsin pian ilmeni toteutuvaksi aikatauluksi vuosi 2022. Toimitteita -sarjassa oli vielä kesken monivuotinen vahvistettu Viipuri-teema ja Merikarjala hyväksyttiin julkaistavaksi vasta sen jälkeen. Itse teokselle lisäaika oli hyvästä, sillä arviointikierros ja muutokset veivät ainakin vuoden ja taittovaihekin merkitsi vielä tarkennuskierroksia.

Julkistuksen jälkeen

Tulokset ovat nyt luettavissa Toimitteita-sarjan numerona 24. Mukana on meri monessa muodossa, on kotien arkea ja laulun juhlaa, työtä satamassa, teollisuuden rohkeita avauksia, kulttuuri-vaikutteita yli rajojen, hovielämää sekä dramaattisia tapahtumia. Tarkempi artikkelilista on nähtävissä.

Teos on hankittavissa Tiedekirjan kautta (sivusto www.tiedekirja.fi). Ensi kesään mennessä tämä teos avautuu vapaasti luettavaksi myös VSKS:n pdf-julkaisuna (sivusto vsks.net). Lisäksi julkistustilaisuudessa kuvatut esitykset (mukana johannekselaisteemoja) tulevat oletettavasti lähiaikoina katsottaviksi sivustolle wiipuri.fi/merikarjala/. On siis monia tapoja saada Merikarjala haltuun ja jatkopohdintojen kohteeksi.

– Hannu Rastas –

Teos sisältää seuraavat tutkimusartikkelit:

Anu Koskivirta ja **Pekka Suutari**:
Merikarjalan idea

Maria Lähteenmäki: Terijoen raja-seudun rauhaton rannikko

Yrjö Kaukiainen: Itäinen Suomenlahti – monikulttuurinen sisämeri

Hannu Rastas ja **Marjatta Haltia**:
Teollistumisen vaiheita Viipurin kainalossa

Maijaliisa Kalliomäki: Pakkotyötä ja vorniekkoja, taiteilijoita ja poliitikkoja – Pietarin vaikutus Merikarjalan itäosassa

Hannu Rastas: Johanneksen Kirjolan hovi Nobel-suvun aikana (1894–1944)

Martti Kosonen: Uuraan uhmakkaat lastaajat – Historiankirjoituksen vinoumat aikalaislähteiden valossa

Saialeena Rantanen: Viipurin työväenyhdistys kulttuuritoimijana 1900-luvun alussa

Pirkko Kanervo: Merikarjalan kapinaviikoilta 1918

Paula Penttilä ja **Elina Seppälä**:
Kotipuutarhani on turvani – Marttatyö Viipurinlahden läntisellä rannikko-seudulla 1899–1949 330

Riho Grünthal: Kielellinen Merikarjala

Teos sisältää myös seuraavat tietolaatikat:

Jukka Illman: Alussa oli meri

Virpi Huhtanen: Meri ol mei pelto

TÄS LEHES:

Lehtemme ensi vuosi
s. 2

Johannesjuhliita muistettavaa
s. 4-5

Leevin pajalta
s. 6

Karjalaiset käsityöt
s. 7

Päätoimittajan kynästä

Johannekselaisen päätoimittaja **Hannu Rastas**

Lehtiala ja lehtemme muutosten keskellä

Johannekselaisen ensi vuosi tulee olemaan hieman erilainen. Lehden julkaisurytmi harvenee ja tiedotuksen kannalta tapahtumia pitää suunnitella ja valmistella enemmän ennakkoon. Kaksoisnumeroita meillä on jo ollut julkaisuvuoden kierrossa, mutta ensi vuoden alusta tulemme siirtymään täysimittaiseen kaksoisnumeromenettelyyn. Merkitsee siis sitä, että vuoden aikana toimitetaan kuusi lehden numeroa suunnilleen kahden kuukauden välein. Sen verran tällaiseen on jo tottumusta, että kesäkaudella juhlia edeltävän ja juhlien jälkeisen numeron ilmestymisväli on ollut tuota luokkaa. Muutokset näkyvät lähinnä kevään ja syksyn ilmestymistiheydessä. Lehden tilaushinnat voidaan tällä rakenteella pitää nykytasollaan.

Miksi tällaiseen rakenteelliseen muutokseen on ryhdyttävä? Emme ole uusien tilanteiden edessä yksin. Koko lehtialaa on kohdannut varsin raju ravisteluvaihe tämän vuoden aikana. Suomi on metsätuotteiden ja paperiosaamisen luvattu maa, mutta täältä on kustannussyihin vedoten lopetettu painopaperin tuotantoa yksikkö toisensa jälkeen jo yli kymmenen vuoden ajan. Halvemman tuonti-tuotteen varassa eläminen merkitsi sitä, että markkinahäiriöiden ja hinta-häiriöiden yhteinen riski kasvoi. Tämä todettiin vuoden alussa, kun painopaperin saatavuus dramaattisesti heikkeni ja selvä seuraus oli suuri hinnannousu vielä käytettävissä olevalle ja korvaushankinnoille. Näiltä muutoksilta yksikään julkaisija ei ole voinut välttyä, esimerkiksi sivumäärät ovat vaivihkaa alentuneet monissa tutuissa lehdissä. Oman lehtemme ratkaisumalli on tämä tasavälisempi julkaisurytmi ympäri vuoden. Toivottavasti voimme silti johonkin numeroon kasvattaa sivumäärää, sillä ainakin ajankohtaisaineistoa haluamme tuoda lukijoille riittävän tuoreena.

Postin toiminta ja hinnoittelu mylleryksessä

Kustannuspuolella on jatkuvasti esillä toinenkin yllätyksiä tuottava tekijä. Postin toimitustapaa ja hinnoittelurakenteita on mylläilty vähintään muutaman vuoden välein. Varsin monelle on jo todellisuutta alueelliseksi kokeiluiksi kutsuttu jakelumalli, jolla vuoroviikoin lehteä jaetaan päivinä ma/ke/pe tai päivinä ti/to. Se muutos tuntuisi lykkäävän vastaanottajien lukukokemuksia päivällä tai parilla. Pinnan alla on myös julkaisijaa koskeva hinnoittelukysymys: millä hinnalla jakelua ylipäänsä tehdään ja mihin hintaluokkiin erilaisin rytmein ilmestyviä lehtiä sijoitetaan. Postilakia ollaan taas uudistamassa, valmistelua tehdään ja voimaantuloa tavoitellaan ensi vuoden puolelle. Emme tiedä vielä, mihin kelkka vie, mutta ainakaan paikallislehtien aavistelut eivät kovin hyvää ennakoivat. Emmekä tiedä sitä, mihin kelkkaan meitä harvemmin ilmestyviä istutetaan.

Tällaisiin muutoksiin meidän pitää vastata ja varautua. Lehtitoimikunta ja johtokunta tekivät keskellä kesää linjauksiaan ja Johannesjuhlien yhteydessä pidetty syyskokous vahvisti vuoden 2023 suunnitelmat. Ne päätökset, muun muassa lehtemme julkaisua koskevat, ovat voimassa ensi vuoden syksylläkin. Elämme parhaillaan muutosherkkää aikaa. Kustannustekijöistä ei ole kaikkea tiedossa tai arvattavissa eikä vanhaan eloon palaamisesta ole merkkejä. Siksi on päädytty ratkaisuun, jolla asioita voitaisiin edelleen pitää omilla käsissä ja lehdenteko jatkuu. Elokuussa koettiin päinvastainen tilanne, kun aikanaan vahvana maakuntalehtenä toiminut ja siirtokarjalaisten voimin jatkanut Karjala-lehti joutui lopettamaan ilmestymisensä. Viimeinen numero painettiin elokuun alussa ja syyskuussa ilmoitettiin lehtiyhtiön konkurssista. Näköpiirissä ei ole uutta Karjalaa.

Mitä muuta tehtävissä

Edellä on käsitelty lehdenteen kustannuspuolta. Onhan olemassa toinenkin puoli – tilaajien rintama. Niillä tuotoilla lehteä rakennetaan ja tilaajien ryhmälle sekä heidän lähipiirilleen lehteä tehdään. Mikä sen tärkeämpää kuin ylläpitää yhteyttä siinä määrin kuin mahdollista ja vahvistaa uusia yhteyksiä silloin kuin mahdollista. Olemme tänäkin vuonna saaneet mukavasti uusia tilaajia, mutta silti poistuvien joukko on suurempi.

Tavoitteeksi hyvä olisi löytää suvun piiristä uusi tilaaja poistuvan tilalle. Eikä tässä asiassa ennakkointikaan ole pahasta.

Syksyn ja tulevan vuoden mietteissä eteenpäin!

Aineiston toimittaminen

Aineiston toimittamiseen on käytettävissä useita eri vaihtoehtoja. Mieluiten otamme vastaan valmiiksi sähköiseen muotoon tehtyä aineistoa eli sähköpostilla toimitettua, mutta kaikki perinteiset menettelytavat ovat edelleen myös käytössä. Sähköpostilla aineiston voi lähettää osoitteeseen hannu.rastas@dlc.fi tai johannesseura@elisanet.fi. Muussa muodossa olevat aineistot Johannes-Seuran toimistoon Kaarinan Piikkiössä, osoite: **Johannekselainen**, Toimitus, Myllytie 1, 21500 PIIKKIÖ.

Pyydämme toimittamaan aineiston seuraavasti:

Lokakuun numeroon aineisto viimeistään 26.10. (painopv 9.11.). Lehti lähtee jakeluun suoraan kirjapainosta. Jos aineiston toimittamisesta on kysyttävää tai ilmenee häiriöitä jakeluaikataulussa, otakaa yhteyttä lehtitoimikunnan jäseniin.

– Lehtitoimikunta –

Kuolleita

Helmi Annikki Dietrich o.s.Kaukonen kuoli 1.8.2022 Turussa. Hän oli syntynyt 20.2.1923 Johanneksessa. Rakkaudella muistavat Anne, Leena ja Matti, Sanna, Petri, Sara, Rasmus ja Sofia sekä muut sukulaiset ja ystävät. Siunattu läheisten läsnä ollessa.

Pertti Aulis Olavi Toikka kuoli 7.9.2022 Turussa. Hän oli syntynyt 1.9.1936 Johanneksessa. Kaivaten muistavat puoliso, tytär puolisoineen, lastenlapset, ja lapsenlapsenlapsi, sisko sekä muut sukulaiset ja ystävät. Siunattu läheisten läsnä ollessa.

Merkkipäiviä

5 vuotta

Unto Ilmari Nurmi. Tällä pikkumiehellä on juuret Karjalassa sekä äidin että isän puolelta. Maiju-äidin äijä Pentti Haltia (1922-1996), oli kotoisin Johanneksen Haltiansaaresta ja Juho-isän mummo, Unton isomummo Pirkko Lönnqvist on kotoisin Uudeltakirkolta.

Syntyneitä

29.7. Sampo Julius Nurmi, kastettiin 24.9. Salossa. Kuten isoveljellään Untolla on Sampollakin juuret Johanneksen Haltiansaaresta ja Uudellakirkolla (ks. merkkipäiviä ja kuva yllä).

Hartauskirjoitus

Kiitollisuus

Eräänä päivänä nainen kiirehti kotiin lääkärin vastaanotolta. Lääkäri oli ollut myöhässä, koska sairaalassa oli ollut jokin hätätilanne ja laboratoriossakin oli mennyt tavallista kauemmin. Nyt nainen oli melkoisesti aikataulusta jäljessä. Vielä piti hakea uudet reseptilääkkeet, hakea lapset tarhasta, ajaa kotiin, tehdä ruokaa ja sitten kiiruhtaa iltamenoihin... Niinpä hän alkoi kiertää tavaratalon parkkipaikkaa etsien sopivan lähellä ulko-ovia olevaa tyhjää parkkiruutua... ei vaan löydy... ja sitten alkoi kaamea rankkasade, oikein taivaan ikkunat avattiin! Vaikka nainen ei yleensä ollut sitä tyyppiä, joka vaivaa Jumalaa pienillä ongelmilla, niin nyt hän alkoi rukoilla: ”Herra, sinä tiedät, millainen päivä minulla on ollut, ja vielä on hirveän paljon tehtävää. Voisitko järjestää minulle nyt heti parkkipaikan ja vielä ihan läheltä kauppaa.” Sanat eivät edes olleet päässeet kokonaan hänen suustaan, kun hän näki auton takavalojen syttyvän vähän etäämpänä. Se oli paras ruutu koko parkkipaikalla, aivan invapaikkojen vieressä ja ihan siinä etuvella. Hän ajoi siihen tyhjään parkkiruutuun ja mutisi samalla: ”Eipä mittään, Jumala, unohda tuo äskeinen, asia jo järjestyi!”

Onko niin, että tämä nykyaika ei arvosta kiitollisuutta? Ihmiset elävät sellaisessa ”anna anna anna” -mielentilassa tai jopa niin, että ei tarvitse edes mistään kiittää, minullahan on oikeus vaatia ja saada mitä haluan! Mutta vilpiton ”kiitos” on edelleen hieno ja tarpeellinen sana. Se on tärkeä sana yhteiskunnassa, joka on unohtanut miten olla kohtelias ja kiitollinen.

Jumala on antanut meille monia kiitoksen aiheita, huo- maammeko sen?

Siunausta syksyysi!
– **Veikko Sailola** –
Vahdon kappalainen

Tapahtumakalenteri

MARRASKUU

- 7.11.** Porin Johanneskerho kokoontuu klo 17 alkaen Viikarin Valkaman Luusua-tilassa.
- 20.11.** Kaksi kylää –tapahtuma Johannes-Seuran toimistolla (Myllytie 1, Piikkiö) klo 13 alkaen. Hylkiälä/Suonpää, Kolmikesälä, Lippola, Tikkala ja Kajala. Tarkemmin sivulla 6.

JOULUKUU

- 5.12.** Porin Johanneskerho kokoontuu klo 17 alkaen Viikarin Valkaman Luusua-tilassa.
- 12.12.** Johannes-Seuran joulukahvit tarjoillaan seuran toimistolla klo 12-17.

Karjalan Liiton pitäjäesittelyt

Tämän syksyn pitäjäesittelyt järjestetään jälleen yleisötilaisuuksina Karjalatalolla kolmena torstai-iltana. Niitä voi seurata samanaikaisesti myös verkon välityksellä. Esittelyt ovat klo 18-20. Esiteltävät pitäjät esitellään aakkosjärjestyksessä, esittelyjen välissä on tauko.

Esittelyjä voi seurata myös suoraan FacebookLivessä, www.facebook.com/karjalanliitto, ja niitä voi katsoa www.karjalanliitto.fi -sivuilla olevasta linkistä, joka avautuu esittelypäivänä klo 18.

Jälkikäteen niitä voi katsoa YouTubessa, jonne on linkki Karjalan Liiton sivuilta. Pitäjäseurojen ja -säätöiden edustajat kertovat elämästä ennen ja nyt.

Seuraavat pitäjäesittelyt:

- 27.10. Hiitola ja Uusikirkko
24.11. Jaakkima ja Uukuniemi

Muutokset mahdollisia.

Esittelyt pidetään osoitteessa Karjalatalo, Käpylänkuja 1, Helsinki. Esittelyt järjestää Karjalan Liitto ja Karjalaisten Pitäjäyhdistysten Liitto.

KARJALAN LIITTO RY

Johannes-Seuran toimiston aukioloajat ovat muuttuneet:

Toimisto on auki kolme kertaa kuukaudessa, kahtena lauantaina ja yhtenä keskiviikkona. Muina keskiviikkoina yhteydenotot puh. 02 4795 118 klo 12-16. Muusta mahdollisesta aukiolosta sovitaan erikseen.

Lokakuu

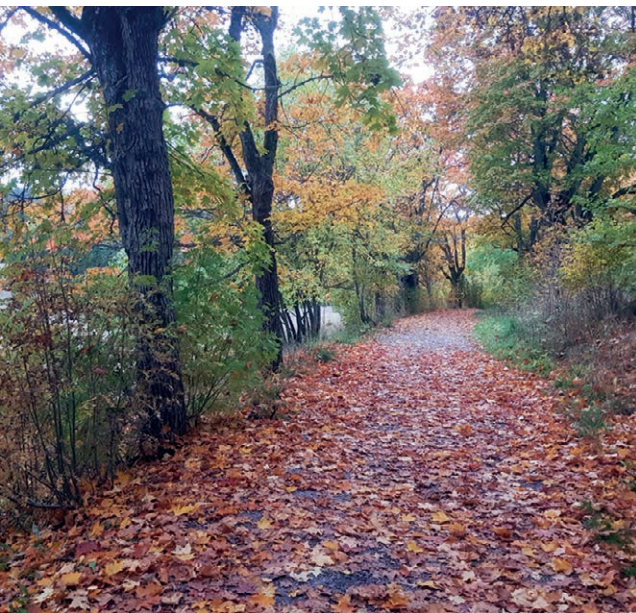
LA 15.10.....	klo 11-15
KE 26.10.	klo 12-17

Marraskuu

KE 2.11.	klo 12-17
LA 12.11.	klo 11-15
LA 26.11.....	klo 11-15

Joulukuu

LA 3.12.	klo 11-15
LA 17.12.	klo 11-15
KE 21.12.	klo 12-17

Evakkolapset ry:n 20-vuotisjuhla Lahden Mukkulassa

Kukat muistokivelle

Yhdistyksen hallituksen jäsenet koontuivat muistokiven ympärille ja puheenjohtaja **Lauri Kosonen** laski sille sinivalkeat kukat. Kiiltäväpintaiseen, spektroliittiseen kiveen on hakattu teksti: ”Miltä tuntui paeta kotoa sodan takia. Evakkolapset ry.” Kiven on lahjoittanut **Martti Kähiäinen** ja sen viimeisteli **Ilpo Sientola**. Apua on saatu Ylämaan Graniitti Oy:ltä. Kaksiosainen kivi painaa 1500 kg.

Ympäriällä olevan muistopuiston toteutti Evakkolapset ry:n aloitteesta Lahden kaupunki. Sinne on istutettu 100 erilaista puuta. Siellä on myös kukkaistuksia ja kukkaniittyjä. Se on osa Suomi-100 juhluvuotta. Puisto on avattu ja kivi on paljastettu 29.7.2017.

Jumalanpalvelus Mukkulan kirkossa

Jumalanpalveluksen toimitti pastori **Jukka Immeli**. Puhe sisälsi tekstiä itsensä tutkimisesta. Ihmiset eivät menesty, koska salaavat rikkomuksensa, mutta he jotka ne tunnustavat ja hylkäävät saavat armon. Ihminen kulkee tuhoon, jos kovettaa sydämensä. Meidän pitää arvioida itseämme ja elämäntapaamme. Itseriittoisuus vääristää ihmisen todellisuudentajun. Kuka kelpaa Jumalalle? Tulemme vanhurskaiksi uskon kautta. Niille, jotka ovat varmoja omasta vanhurskaudestaan ja väheksyvät muita on osoitettu kertomus fariseuksesta ja publikaanista. Molemmat menivät temppeliin rukoilemaan. Fariseus kiitti Jumalaa siitä, ettei ollut sellainen kuin muut. Hän paastosi kahdesti viikossa ja maksoi kymmenykset. Publikaani seisoi kauempana. Hän ei tohtinut kohottaa katsettaan edes taivaaseen, vaan löi rintaansa ja sanoi: ”Jumala ole minulle syntiselle armollinen!” Hän lähti kotiinsa vanhurskaana, mutta fariseus ei. Jokainen, joka itsensä korottaa, alennetaan, mutta joka itsensä alentaa, se korotetaan. Kaikki me haluamme hyvää elämää. Keskinäiseen yksimielisyyteen on pyrittävä. Rukoilemme ohjausta oikealle tielle.

Tilaisuuden lopuksi polvistuimme ehtoollispöytä. Loppuvirttenä veisattiin: ”Kosketa minua henki.”

Siirryimme viereiseen saliin kirkkokahville, johon talkoapuuna oli antanut ja karjalanpiirakat lahjoittanut Lahden Karjalaseura.

Lahden Mukkulan kirkossa vietettiin 28.elokuuta Evakkolapset ry:n 20-vuotisjuhlaa. Mukkulan kirkko on rakennettu vuonna 1993. Erityisen muotoisen rakennuksen on suunnitellut Arkkitehtityö Oy Juhani Boman. Kirkossa puhui pastori Jukka Immeli. Muistokivelle laskettiin kukat ja sen jälkeen kokoontuttiin jumalanpalvelukseen. Kirkkokahvien jälkeen alkoi varsinainen juhlatilaisuus. Ohjelmassa oli yhdistyksen historian esittely, musiikkia, puheita, keskustelua, tutkimusten tulosten esittelyä ja elokuvaesitys. Tilaisuutta suosi helteinen, aurinkoinen sää. Mieleenpainuva juhla oli lämmintunnelmallinen ja koskettava, evakkoja ja heidän jälkeläisiään yhdistävä tilaisuus.

ovat loppuneet. Evakkovaellus on toteutettu 10 kertaa, joista kolme on ollut Virolahdella. Nyt toiminnassa haetaan yhteyttä jälkipolviin.

Seuraavana ohjelmassa oli dokumenttielokuva: ”Rajan lapset.” Ukrainan pakolaisista ja Suomen sota-aikojen lapsievakoista. Opinnäytetyönään Tallinnan yliopiston elokuvataiteen osaston opiskelija **Janne Vasarainen** on elokuvan tekijä. Hän on haastatellut siihen kolmea Evakkolapset ry:n jäsentä. Näitä kolmea evakkoa ei näy kuvissa, ainoastaan heidän äänensä kuuluvat. Elokuvan katsominen nosti kyyneleet silmäkulmiin.

Evakkolapset ry: n puheenjohtaja Lauri Kosonen laski kukat muistokivelle.

Kansanedustajan tervehdys, äänikirjat ja tutkimukset

Evakon tyttären tytär, kansanedustaja **Sanni Grahn-Laasonen** esitti onnittelet juhlivalle yhdistykselle. Hänen mummons oli kotoisin Viipurin maalaiskunnasta. Puheessaan hän toi esille karjalaisten kohtalon ymmärtämisen. Karjalaiset ovat selviytyneet kaikista vaikeuksista ja kärsimyksistä. Karjalaisen kulttuurin ylläpito ja siirto ovat nyt tärkeitä tehtäviä. Suomalaiset ovat olleet erittäin avuliaita ukrainalaisille.

Muistoissa ovat vielä omat sotamme ja niiden seuraukset.

Eduskunnan Karjalakerho on jättänyt kirjallisen kysymyksen hallitukselle Evakkojen liputuspäivästä, joka olisi 30.11. Näin annettaisiin arvo Karjalan evakoiden merkityksestä Suomen yhteiskunnalle. Vastausta ei ole vielä saatu. **Anne-Mari Virtanen** soitti toisen **Heino Kasken** sävellyksen: ”Pankakoski.” Yhdistyksen hallituksen jäsen **Anne Kuorsalo** kertoi neljästä syksyllä ilmestyvästä äänikirjasta, joissa lukijana on näyttelijä **Eeva Litmanen**. Teokset rakentavat kuvan elämänmittaisesta evakkomatkasta. Sen jäljet näkyvät myös jälkipolvissa. Tekijäpalkkiot menevät ukrainalaisten pakolaisten auttamiseen Evakkolapset ry:n kautta. Teosten toimittajat ovat Anne Kuorsalo ja **Iris Saloranta**. Anne mainitsi myös suosituista evakkovaelluksista niiden olevan myös iloisia tapahtumia. Vaihdetaan ja jaetaan yhdessä evakkouden tuntemuksia. **Päivi Suutari**, hallituksen jäsen, sosionomiopiskelija kertoi opinnäytetyönsä tuloksia. Opinnäytetyö on nimeltään: Tunnetaakasta jaetuksi kokonaisuudeksi: Vertaistukitoiminnan kehittäminen Evakkolapset ry:lle. Työhön kuuluu kaksi eri kohderyhmille suunnattua kyselyä. Päivi oli iloinen jo nyt saamistaan lukuisista vastauksista. Yhteiskuntatieteiden tohtori, hallituksen jäsen **Hellä Neuvonen-Seppänen** esitteli omaa tutkimustaan: Menetetyn Karjalan valot ja varjot: siirtokarjalaisuus evakon lapsen elämässä ja muistoissa. Lopuksi laulettiin yhdessä ”Lapin äidin kehtolaulu”, jotta muistaisimme myös Lapin evakkoja. Karjalaisten laulun jälkeen Mukkulan seurakunnan tervehdyksen esitti pastori Jukka Immeli. Hän siteerasi mm. Roomalaiskirjeen sanoja: ”Iloitkaa iloitsevien kanssa ja itkekää itkevien kanssa.”

– Liisa Katajainen –

Gummerus julkaisee evakkojen tarinat myös äänikirjoina

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on järkyttänyt meitä kaikkia, mutta poikkeuksellisen lähelle sota tuli jokaista, joka on joutunut kasvamaan sodan keskellä. Sotauutiset ovat nostaneet monella pintaan raskaita muistoja omilta evakkomatkoilta.

Gummerus julkaisee nyt äänikirjoina neljä evakoiden kokemuksia käsittelevää teosta. Anne Kuorsalon ja Iris Salorannan toimittama, vuonna 2005 ilmestynyt teos Evakkolapset antoi ai-nutlaatuisella tavalla äänen suomalaisille evakoille. Teos kertoi kokonaisen evakkosukupolven tarinan ja kuvasi omakohtaisten kokemusten kautta sitä, miltä tuntuu pakkolähtö omasta kodista ja pako kohti tuntematonta.

Evakkolapset sai odotettua jatkoa teoksista Evakkotie (2006), Sodan haavoittama lapsuus (2010) ja Evakon pitkä vaellus (2014). Yhdessä teokset rakentavat tarkan kuvan elämänmittaisesta evakkomatkasta, joka on jättänyt jälkensä myös seuraavien sukupolvien elämään. Näiden julkaiseminen on erityisen tärkeää juuri nyt, kun sotaa pakenevien kokemukset ovat taas kylmäävän ajan-kohtaisia. Tekijät lahjoittavat kirjasta saamansa tekijäpalkkiot Evakkolapset ry:n kautta ukrainalaisten pakolaisten auttamiseksi.

Koko evakkokirjojen sarja julkaistaan äänikirjoina syksyn 2022 aikana. Kaikki neljä kirjaa lukee äänikirjoiksi näyttelijä Eeva Litmanen.

Teokset ilmestyvät äänikirjoina seuraavasti:

Sodan haavoittama lapsuus **5.9.2022**

Evakkolapset **10.10.2022**

Evakkotie **7.11.2022**

Evakon pitkä vaellus **5.12.2022**

Kauniissa kirkossa puhui pastori Jukka Immeli, ja kansanedustaja Sanni Grahn-Laasonen, evakon tyttären tytär piti juhlapuheen.

Yhdistyksen historiaa ja ”Rajan lapset” elokuva

Pianomusiikkia esitti Anna-Maija Virtanen säestäen myös yhteislaulut. Ensimmäisenä kuultiin Pielisjärveläisen Heimo Kasken juhlaa sävellys ”Yö meren rannalla.” Yhdistyksen puheenjohtaja Lauri Kosonen toivotti juhlaikse tervetulleeksi ja kertoi yhdistyksen historiaa ja selosti juhlaan kuuluvan elokuvan sisältöä ja sen tekemisen vaiheita. Yhdistyksen historiassa on ollut sekä hyviä että huonoja aikoja. Jäsenmäärä on ollut 200, mutta nyt on enää jäljellä noin 50 maksavaa jäsentä. Jäsenmäärän väheneminen on väistämätön kaikissa karjalaisissa yhdistyksissä. Kotiseutumatkat

Koskettava tunnelma oli dokumentissa saavutettu loistavasti. Janne itse oli mukana linja-autossa, jonka kyydissä oli Ukrainasta Suomeen tulevia pakolaisia. Hän haastatteli siinä mm.erästä äitiä ja hänen pientä poikaansa. Näistä aineksista syntyi elokuva. Elokuvan jälkeen syntyi keskustelua omista evakkomatkan kokemuksista mm. Simolan pommitukseen joutumisesta. Ukrainan pakolaisia verrataan usein omiin evakoihimme. Me muistettava, että ukrainalaiset pakenevat kotimaastaan, mutta meidät Suomen evakot siirrettiin muualle Suomeen! Tähän sopi hyvin yhteislaulu: ”Kotimaani ompe Suomi.”

Seuran iloinen kunniajäsen Anni Rokka.

Johannesjuhlien jatkoa...

Perinteisiin kuuluu seppelten lasku sankarihaudalle ja Johannes-Säätiön kustantamalle muistomerille. Johannekselaisten sankarivainajien ja sodan muiden uhrien muistomerkki paljastettiin Johannesjuhlien yhteydessä 28.7.1951. Muistomerkkin on suunnitellut kuvanveistäjä **Aarre Aaltonen** (1889–1980), kivityön suoritti Suomen Kiviteollisuus Oy. Reliefissä kaksi sotilasta kantaa haavoittunutta toveriaan, taustalla palava talo ja vierellä nainen lapsi sylissä. Vapauden ristin alla Suonion säkeet "Kallis lemp' on, kallis koti, kallis arvo, kunnia. Halvat kuitenkin ne kaikki, isänmaan on verralla." Kuudessa sankarivainajille omistetussa nimitaulussa oli 226 nimeä, sodan muiden uhrien taulussa 11 nimeä. Nimiluetteloa on myöhemmin täydennetty muutamalla nimellä. Kuva: **Pekka Lainio**.

Johannesjuhlien juttunurkassa tapasimme **Ahti Konton**, joka on taltioinut arvokkaita ja yksityiskohtaisia muistoja elämästä evakkuuosina ja jatkosodan aikana Johanneksessa sekä myöhempiä vaikeutelmia entisestä kotiseudusta matkailijan silmin. Tässä elämänmakuista kerrontaa pienen pojan näkökulmasta katsottuna.

Pojat on poikia sota-aikanakin

Takaisin tutuille kotinurkille Kaijalaan

Tuli kevät ja kesä 1942. Vanhemmillä oli kova tarve päästä takaisin kotiin Salon läheltä Uskelasta, jossa olimme evakossa. Kun koulut päättyivät, hankittiin jos minkälaisia lupia, rokotustodistuksia ym. Oli kova tarve päästä takaisin kotiin pois vieraiden ihmisten nurkista, vaikka kohtelu olikin ollut aika ystävällistä. Isä taisi saada lomaa rintamalta Karjalaan muuton ajaksi. Sitten vaan eläimet ja karja junaan Uskelasta Johannekseen kesäkuussa 1942. Kotitalo oli pystyssä, samoin navetta ja riihi.

Vauhdikasta menoa

Talvella 1943 oli yksinäistä, kun ei ollut kaveria. Äiti ei pistänyt minua kouluun vielä syksyllä 1942, koska täytin seitsemän vuotta vasta joulun alla. Niinpä joskus menin koululle muiden koululaisten mukana ja odotin tunnin, että kaverit tulisivat välitunnille. Kerran alakoulun opettajana toiminut **Aino Vartiainen** huomasi, että odottelin tunnin loppumista pihalla ja otti minut tunniksi luokkaan. Jostakin syystä "visiitit" koululle loppuivat tai lopetettiin.

Ei ollut edes kelkkaa. Mutta oli hevosparireen takareki, jota yrittelin työnnellä. Se oli tosi raskas. "Viki"-sedällä oli tallin vintillä lasten mäkiKelkka, jota hän ei antanut meille. Miksikähän hän sitä säästi? Äiti oli saanut jostakin palan villakangasta, se oli jokin loimi tai viltti, paksua ja lämmintä kumminkin. Halusin ehdottomasti, että siitä tehtäisiin "pussi-housut". Se oli jotenkin miehekästä. Sain tahtoni läpi. **Dagmar Kontto**, **Paavo Konton** tytär, ompeli minulle sellaiset, koska äidillä ei ollut ompelukonetta. Lämpimät ne olivat ja melkein "itsestään seisovat", mutta kyllä tarkeni.

Lähimmät kaverit olivat **Hiiren** pojat **Tommi** ja **Arvi**. **Hiiren Heikki** (Arvon Heikki) asui vähän matkan päässä. Pojat olivat talvikaudella koulussa, joten jouduin touhuamaan yksikseni. **Hiiren Huukon** pojista olivat kotona vielä **Veijo** ja **Unto**. **Kaaprielin Jaakon** rakennusten takana oli sellainen kosteikko, johon muodostui syksyllä jääpeite. Isot pojat rakensivat napakelkan, jossa keskellä oli paalu pystyssä ja rautatappiin oli akseloitu pitkä riuku, jonka päässä oli jonkinlainen kelkka. Riukuaisasta pyörrettiin, jolloin kelkka sai melkoista kyytiä. Olin usein kyydissä, ja isot pojat antoivat niin paljon vauhtia kuin pystyivät ja yrittivät saada putoamaan kyydistä. Muistan, kuinka pidin kiinni kuin henkeni hädässä eivätkä pojat saaneet minua putoamaan. Nautin vauhdista enkä tullut mitenkään pyöräryksiin paljosta pyörityksestä isojen poikien yrityksistä huolimatta.

Isä teki rintamalla minulle sukset, jotka olivat erikoisen vahvat ja jäykät: ne kestivät vaikka mitä ja säilyivät ehjinä ahkerassakin käytössä.

Hihtäjät talvella 1944: ->

Pertti, Ahti, Helka sekä Puusan Matti. Kuvan otti Bertta-täti Äijäläisen maellä. Kuvassa näkyy Konton Jaakon aitta sekä kesällä 1943 tehty sauna ja kanala.

Metsästystaitoja oppimassa

Isommat pojat yrittivät pyydystää jäniksiä lankasilmukoilla. Jänikset kulkiivat usein samoja jälkiä, jolloin lumeen muodostui polkuja jostakin tietystä aidanraosta. Sellainen "jänislangan" paikka. Lanka oli metallilangasta tehty silmukka, joka piti vielä hangata pihkaista puuta vasten, jotta ihmisen hajua ei tuntuisi. En muista, että olisimme

koskaan saaneet mitään. Olin innostunut jäniksistä, ja niinpä aina kun näin jäljet, läksin seuraamaan niitä. Jäljistä opin näkemään, milloin jänis oli menossa makuulle, jäljet olivat levällään ja lyhyen matkan päässä toisistaan, ts. hyppyt olivat lyhyitä. Sitten pitkä loikka sivulle ja johonkin kuusen alaoksien alle. Usein löysinkin makuupaikan, mutta pupu oli livistänyt jo hyvissä ajoin ja tuskin monastikaan edes näin sitä. Jänis oli taitava eksyttämään takaa-ajajansa, ja oli oltava tarkkana kun jäljet loppuivatkin yhtäkkiä.

Usein jänis kääntyy ympäri ja palaa jälkiään pitkin takaisin jonkin matkaa ja hyppää pitkän loikan kauas sivulle. No, tämäkin kikka kyllä opittiin tuntemaan. Eihän sitä jänistä silti metsässä juuri päässyt näkemään mutta opittiinhan sentään tuntemaan luontoa ja viililäinten kikkoja.

"Äijäläisillä" oli niittyjä kaukana Syvämaassa, jossa kasvatettiin heinää. Se sijaitsi noin kuuden kilometrin päässä "Harraissuon" takana lähellä Summaa. Kerran talvella pääsin Viki-sedän mukana heinänhakureissulle. Muistan, kuinka näimme ketun kävelevän niityn laidassa ja kuinka Viki oli harmissaan, että ei ollut pyssyä mukana. Tuskinpa hän olisi siihen pystynyt kiväärillään edes osumaan.

Paluumatkalla kerättiin puusta naavaa ja tehtiin minulle viikset, jotka kiinnitettiin pihkalla ylähuuleen. Äiti ei tainnut olla kovin innoissaan, koska pihkan poistaminen naamasta ei ehkä ollut kovin helppoa. Paluumatkalla tehtiin vielä pientä ilkeyttä laittamalla heinätuppoja kylän poikien jänislankoihin.

Hupia ja hyötypuuhia

Kerran talvella oli elokuvaesitys osuuskaupan varaston vintillä. Eihän sinne monta ihmistä kerrallaan mahtunut ja näytöskin oli kai joitakin lyhytfilmejä. Muistan, että ainakin oli kuvauksia talviselta rintamalta, kun sotilaat hyökäsivät ja ampuivat konekiväärillä.

Kaikesta materiaalista oli puutetta ja koululaisetkin oli organisoitu keräämään talteen kaikkea mitä voitiin käyttää raaka-aineena uuden valmistukseen. Tällaisia olivat mm. kumi, lasi ja erilaiset metallit. Pihka oli eräs keräilykohde. Sitä raaputettiin puiden kyljistä aina kun löydettiin "pihkakoro". Eihän sitä kovin paljon pikkupoika saanut kokoon mutta kun näitä pikkupoikia oli satoja ja tuhansia, niin kyllä siitä kertyi. Metallia oli erittäin haluttu keräilykohde. Taistelupaikkojen hylsy kerättiin tarkoin talteen. Muistan, kuinka kerran löydettiin **Taavetti**-sedän läheltä tykinhylsyjä iso kasa. Pienimmät olivat ehkä 6"-haupitsin hylsyosia, mutta oli myös hyvin pitkiä, ilmeisesti jonkin kanuunan hylsyjä, joita kannoimme **Pertin** kanssa kahden kuin jotakin pölkyä olkapäällä. Taavetti-setä oli hylsyt kyllä löytänyt mutta antoi meidän viedä ne romunkeräykseen.

Oli erilaisia tehtäviä, joista sai pisteitä ja ehkä talkoomerkin rintaansa. Eräs tällainen oli puupilkkeiden teko. Isä taisi lomalla ollessaan hakata rankoja metsässä, joita sitten ajettiin kotiin poltopuiksi, joten pihalla oli kasa koivu-puunrunkoja, "rankoja". Olihan joskus **Hiiren Viljokin** yrittämässä rankojen hakkuuta mutta kun hän oli jaloistaan vaivainen, niin ei siitä juurikaan mitään tullut. Niinpä päätin tehdä säkellisen "pilkkeitä". Tehtävä edellytti, että koivupuista piti sahata viiden sentin pituisia pätkiä, jotka sitten pilkkottiin pienemmiksi. Yritys oli kyllä kova mutta osoittautui miehen koon ja kaluston huomioon ottaen ylivoimaiseksi.

Kalastus oli Ahdin mieliharrastuksia

Aluksi kalastus tarkoitti kyllä yksinomaan onkimista. Rullalangasta tehtiin ensimmäiset ongensiimat. Koukkuja oli osuuskaupassa saatavissa kaikenlaisia kokoja. Hevosen häntäjouhista tehty ongensiima oli paras kalastamaan. Kun sitten isä lomalla käydessään opetti siimanteon hevosen häntäjouhista, niin onkien siimaongelmia ei enää ollut. Jouhia etsittiin hevoslaitumien aidoista. Piikkilanka-aitaan jäi usein kiinni häntäjouhia, mutta kyllä hevosetkin joutuivat niitä luovuttamaan, kun niitä otettiin salaa isäntien hevosilta. Kun vain otti yhdestä jouhesta kiinni ja nykäisi nopeasti, niin hevonen tuskin huomasi, että jouhi lähti. Siimanteko aloitettiin siten, että kaksi jouhta solmittiin toisesta päästä yhteen, minkä jälkeen kumpaakin jouhta kierrettiin erikseen, jolloin syntyi kahden jouhen punos. Näitä tehtiin useita ja sen jälkeen aloitettiin aihoiden "kertaus". Aihioita kierrettiin kaksi tai neljä yhteen, jolloin muodostui neljän tai kahdeksan jouhen punos. Näitä yhdistettiin kaksinkertaisella merimiessolmulla tarpeellinen määrä. Koukku sidottiin samanlaisella solmulla kuin nykyiset nylonsiimat. Siima oli ylivoimainen verrattuna rullalangasta tai kalastajalangasta tehtyihin siimoihin.

Vapana käytettiin tietysti ohutta puunvesaa. Näitä haettiin tiheiköistä, jossa koivut ja haapapuun taimet kasvoivat pitkiksi ja ohuiksi. Yleensä

käytössä oli pienestä koivusta tehty vapa. Haapapuinen oli kevyt ja mukava käsitellä. Vapa-aines valittiin tiheiköistä, karsittiin ja kuorittiin sekä laitettiin kuivumaan, jos oli aikaa. Kuivuessaan puu tietysti keveni ja oli mukavampi käyttää. Uistimen vetoa varten haettiin pitempi ja vahvempi vapa, tosin meillä ei ollut uistimia käytössä. Ongen syöttinä käytettiin kastematoja ja toukkia, joita saatiin lahoavan puun kuoren alta. Turilaan toukkia saatiin rantavedestä kivien kyljistä. Ne olivat jonkin hyönteisen toukkia, jotka olivat tehneet itselleen kotelon pienistä hiekanjyvistä. Toukka oli vaalea kuten puun toukkakin, ja varsinkin särki otti siihen hyvin kiinni. Oma lukunsa olivat sudenkorennot ja niiden toukat. Toukkia haettiin Suurelajärveltä, jonka rantakaisloissa niitä oli erikoisen runsaasti. Saalis oli yleensä ahvenia tai särkiä. Joskus saattoi tulla pieni säynäväkin. Toinen mielenkiintoinen ja taitoa vaativa onkimistapa oli salakoiden onkiminen. Syöttinä käytettiin kärpäsiä ja koukku oli erittäin pieni, painoa ei käytetty ja syötti jäi yleensä veden pinnalle. Kun näki, että salakka iski kärpäseen, niin samanaikaisesti oli nykäistävä onkea, jolloin salakka lensi vauhdilla maalle. Joskus kaloja tuli niin paljon, että **Hiiren Elina** saattoi antaa niistä muutaman markan, kun hän kuivatti niitä kanojen ruuaksi.

Selkäsiima oli pitkäsiimaa muistutava pyydys, jossa "selkäsiiman" muodosti vahvempi naru tai lanka ja johon oli kiinnitetty useita lyhyitä tapseja. Selkäsiiman päähän sidottiin heittopaino. Syöttinä käytettiin matoja tai "luuroja". "Luirot" olivat pieniä nahkiaisia. Ne muistuttivat kookasta kastematoja ja niitä saatiin kaivamalla vedenrajasta rantahiekasta.

Syksyllä pidettiin pohjaonkia, jotka muistuttivat selkäsiimaa, mutta siinä oli vain yksi koukku ja kunnan paino, jotta syötti pysyi pohjassa. Niitä pidettiin yleensä syksyllä, kun ensimmäiset pakkaset tulivat. Niillä saatiin mateita, jotka eivät taitaneet olla kovinkaan suuria. Made osattiin nylkeäkin. Muistan, että kala lyötiin naulalla leuasta kiinni johonkin ja vedettiin nahka tuppeen. Kerran sitten Kaijalan Osuuskaupassa oli myytävänä katiska ja kun äiti rahoitti sen oston, niin kalastus muuttui lähes "teolliseksi". No ei saaliin kanssa sentään tullut mitään markkinointiongelmia.

Rakentajan uralle

Jaakko-äijä rakensi uuden saunan ja kanalan aittojen taakse vastapäätä vanhaa pajaa. Muistan vieläkin, kuinka sain koulutusta pärekaton teossa. Päiden suunta piti tarkistaa taivuttamalla pärenippua. Höylätessä päreisiin syntyivät "suomut" aivan kuin turkin karvat ja niiden piti osoittaa alaspäin, muuten päre ottaisi vettä sisäänsä eikä olisi pitkäikäinen. Päreet ladottiin suomut alaspäin "riiaa" vasten ja naulattiin keskiosan paikkeilta reunoista kiinni. Pären pituus oli ehkä noin 45 cm, suomus noin 15 cm ja niin siitä muodostui vähintään kaksinkertainen kate. Nauloista oli kova pula eikä niitä saanut pudottaa. Siitä sitten sai alkunsa rakentajan ura, joka jatkui vuosikymmenien ajan siitä eteenpäin.

Teksti ja kuva:

- **Ahti Kontto** -

(laajemmasta tekstiaineistosta editoinut Heli Sirkesalo)

Ahti Konton muistelmia osa V Takaisin kotiin Karjalaan

Johannesjuhlien jatkoa...

Juhlat juonsi tuttuun tyyliinsä Pekka Saaristo. Runoistaan tunnettu Tuula Lauri on tuttu myös ohjelmavalalta. Juhlasali oli perinteisesti koristeltu koivuvin. Kuvat: Heli Sirkesalo.

Tuttavien tapaamisen lisäksi piikkiöläistä Auvo Hentulaa kiinnostivat erityisesti vanhat johannekselaiset kartat ja maa-rekisteriotteet. "Johanneksen, Koiviston ja koko Viipurinlahden seutu oli aikanaan melko vaurasta seutua ja yritystoiminta oli vireää", hän pohti. Hentulan sukujuuria on mm. Johanneksen Revonsaaressa, Kaijalassa ja Koskijärvellä. Kuva: Heli Sirkesalo.

Mis kyläs siun juuret on? – Minun juuria pitäs löytyä Kolmikesälästä!

En osaa enää Kannaksen murretta, olen 60-kymppinen raakku ja olen itse kasvanu Pohjanmaalla, samoin vanhempani ja isovanhempani. Mutta äitini esi-isii on asustanut kauan, kauan sitten Viipurin kupeessa, Johanneksen Kolmikesälässä, kuvittelisin, että metsää ja peltoa siellä raivaten, tupia rakentaen, kalastaen, arkea elellen ja välillä maata puolustaen, olihan 1500 ja 1600-luvullakin jatkuvia sotia! Kerrotaan, että vouti tuli 1500-luvulla Kolmikesälässä tupaan ja aloitti kyselemään: Kauankos sitä on tällä kartanolla väki asunut?, johon "hämäläiset" uudisasukkaat isännän suulla vastasivat: Kolm kessäähän sitä on oltu! Siitäpä vouti keksi laittaa historiankirjoihin talolle nimeksi Kolmkesälä! Talosta sai myöhemmin koko kylä nimensä! Miksi puhuin Kannaksesta ja hämäläisistä? No ihan siksi, että teetimme uteliaisuuttamme ja kannustusta saaneina "suoran mieslinjaisen geenitestin". Sylky pantiin purkkiin ja postitettiin Amerikkaan saakka. Tulkitut tulokset näyttivät toteen, että olemme läntistä haaraa, saman sortista geenii kuin Kalvolanpitäjän ihmiset Hämeessä! Siis siellä lasinpuhaltajien pitäjässä, Iittalan kulmilla! Mikä lie hokutellu Hämeestä väkeä aikoinaan Viipuriin, Kannakselle, Johannekseen ja Inkerinmaalle Nevanlinnaan asti! Varmaan verohelpotukset ja muut edut, sotaväki, virka tai käsiöammatit, ilmainen viljelysmaa Ruotsi-Suomen valtakunnan rajaseudulla!

Isonvihan melskeessä 1700-luvun alussa Kolmikesäsiä päätyy Pohjois-Pohjanmaalle asti, Reisjärvelle. Sopiva savolainen nuori vaimo löytyy Viitasaarelta jatkaamaan sukua. Aikaa kuluu taas nopeasti 100 vuotta ja 1800-luvun alussa vävykoke-las Tuomas löytää "sen oikean" Liisa Heikintyttärensä papan sukutalosta. Vävy asettuu taloksi ja tekee kuusi poikaa. Takaisin Kannakselle ei suuremmasti palata vasta kuin 1900-luvun sotavuosina ja Suomea jälleen puolustamaan. Papalla eli vaarillani on Alli-hevonkin matkassa. Kaikkea hauskaa sitä sukututkimus tuokin tullessaan! Jokin vaisto-mainen, tuntematon lukkarinrakkaus Kannakselle saattoi jo nuorempana itselläkin olla, sillä useasti tuli Viipuriin risteiltä, Viipurinlinnan torniin kiivettyä ja entisessä Nevanlinnassa shampanjaa kilisteltyä! Kaikista mystisintä jälkikäteen oli, että kerran olimme aivan sattumalta Johanneksessakin hotellilomalla! Johanneksessa, josta en silloin vielä ollut kuullut yhtään mitään. Tuli nähtyä Johanneksen pitäjän kirkonkylä, sen tuhoutuneen kirkon paikka-kin. Meressä pesin uniset, kohmeiset kasvot, vaikka vedessä kellui jotain vaahtoa. Lähikaupan olusella, suolakurkuilla, arbusilla ja Kievinkanalla lähti Johanneksen Vahtolassa taas uusi päivä käyntiin – siinä entisessä kotipitäjässä! Sitä vaan en silloin ollenkaan tiennyt!

Hyvää syksyä!
– Vinsent Vinski –

Kuolemajärven Lipposetko Johanneksen Lenkkereitä?

Sukututkijoille oli juhlilla varattu omat tilat. Yksi esillä ollut kysymys oli **Lipposten** ja **Lenkkereiden** läheiseksi osoittautunut yhteys isälinjatutkimuksessa. Oletettavaa on, että **Risto Nuutinpoika Lenkkerin** poika **Risto Ristonpoika** (n. 1686-1767) on muuttanut Kuolemajärven Huumolaan missä suku on jatkunut Lipposen nimellä. DNA-tutkimuksen isälinjoihin perehtynyt **Markku Komonen** kertoi viimeisimpiä tietoja Lipponen ja

Lenkkeri -sukujen esi-isien kulkureiteistä Kannakselle. Onko Lenkkeri-sukunimi peräisin Saksasta? Ainakin **Lencker**-suku on tunnettu siellä jo 1400-luvulla. DNA-tutkimus perinteisen sukututkimuksen rinnalla antanee joskus vastauksen. Jos jollakulla on perimätietoa tai lähdeaineistoa suvun varhaisempiin vaiheisiin, kuulisimme niistä mielellämme.

Kuva: Esmeralda Scimone

Keskellä Kuolemajärven Lippos-sukua tutkiva Pirjo Vuoriluoto seurassaan Johanneksen Lenkkereiden jälkeläiset Terttu Koskinen ja Sari Scimone.

Pääkaupunkiseudulla asuva Heikki Simonpoika Reponen käy mahdollisuuksien mukaan "rokalla ja piirakoilla sekä seuraamassa pääjuhlaa". Kuva: Mika Salmi.

Helinä Anttila Sauvosta tyttärensä Seija Anttilan kanssa. Pian Johannesjuhlien jälkeen 90-vuotispäiväänsä viettänyt, Johanneksen Kaijalassa syntynyt Helinä on käynyt Johannesjuhlilla ahkerasti ennen koronataukoa. "Hyvä että pitäjäjuhlaperinne on voimissaan, vaikka vanhempi väki harvenee", mietti Helinä. Kuva: Heli Sirkesalo.

"Pitäähä mein selfi ottaa". Johannes-Seuran johtokunnan varajäsen, kotiseututoimikunnan jäsen Terhi Reponen ja veljensä tytär Niina Reponen kuuluivat juhlien talkooporukkaan.

Sisarukset Pirkko Tausa ja Tuula Ahola kuuluivat juhlatyöryhmään. Kaarinalainen Hilka Heinonen (kuvassa vasemmalla) on Johannes-seuran johtokunnan jäsen. Karjalanpiirakoiden ja muun juhlatarjoilun äärellä hänestä oli ilahduttavaa todeta, että aito Johannesjuhlataunelma oli talalla. "Lähivuosina pitäisi vain löytää keinoja tavoittaa uusia, nuorempiakin johannestaustaisia ja saada heitä seuran toimintaan mukaan", hän pohti. Kuvat: Heli Sirkesalo.

Kaksi kylää

Kaksi kylää -iltapäivä jatkuu sunnuntaina 20. marraskuuta Johannes-Seuran toimistolla Piikkiössä (Myllytie 1) klo 13-16. Kylistä vuorossa Hylkiälä, Kolmikesälä, Lippola, Tikkala sekä Kaijala. Tule mukaan katsomaan jo digitoituja kuvia!

Pienistä kylistä on arkistossa vain vähän kuvia. Olisiko sinulla laatikoiden kätköissä? Nyt on aika toimia, Ei huomenna eikä ensi vuonna! Jokainen kuva ja tieto kotikylästä on yhtä arvokas. Kotiseututoimikunta on alkanut digitoida myös kotiseutumatkoiilla otettuja kuvia.

Tule ja kerro matkoistasi sanoin ja kuvin. Piikkiössä on mahdollista tutustua myös kyläkarttoihin. Ne saivatkin suuren suosion elokuun Johannesjuhilla Paimiossa.

Tavataan Piikkiössä marraskuussa!

– Kotiseututoimikunta –

Helge Toivonen, lietalainen seuran johtokunnan varajäsen ja kotiseututoimikunnan vetäjä on skannannut tuhansittain valokuvia ja asiakirjoja seuran arkistoon. Kuva: Helena Reponen.

Loijas-suku Ilomantsissa – juuret Johanneksessa?

Kolhossa asuva **Arja Loijas** on luovuttanut kaikkien kiinnostuneiden käyttöön tekemänsä sukututkimuksen Ilomantsin Loijas-suvusta.

Suvun vanhin tunnettu esi-isä **Juho Loikas (Johan Loickain)** Melaselästä on vihitty 1723 **Katriina Kärkkäisen (Char. Kärckäin)**. Vuonna 1739 **Eerikki**-poikaa kastettaessa Juhon sukunimeksi on kirjattu Loikas. Nimi vaihtuu myöhemmin Loijakseksi. Kesälähdelle siirtyneiden jälkeläisissä esiintyy myös sukunimeä **Loikkanen**.

Arja Loijas kirjoittaa: Mieheni on Ilomantsin Loijaksia, tai **Loikaita** kuten siellä oli tapana sanoa vielä joskus 1960-1970 luvulla. Hän oli kiinnostunut nuorena suvustaan ja aloitti 1979 jonkinmoisen pienimuotoisen tutkimuksen lähisuvustaan. Aika sitten kului ja kului kunnes eläkeikä tuli molemmille vastaan ja tämä on ollut

aina vähän kesken ja kuitenkin mielessä, joten toimistotyötä työelämäni tehneenä aloitin tutkiskella nettiä ja siitä se sitten lähti. -- Tarkoitus oli tehdä vain Loijas tutkimus. Mutta kun aloitin asian penkomisen niin huomasin, että se ensimmäinen Loikas, myöhemmin Loijas, on tullut Ilomantsiin jostakin muualta ja mihinkäs muualle se reitti johtikaan kun Johannekseen.

Paljon jäi vielä tutkittavaa, sillä yksittäisiä Loikaita löytyy muista Kannaksen kaupungeista ja kylistä, joita en pystynyt varmuudella yhdistämään henkilölueteloon, joten jätin sen nuorempien tehtäväksi. Toivottavasti tästä tutkielmastani on apua seuraaville ”hurahtaneille” ja jos joku haluaa lähdetiedoilla varustetun version, niin viestiä vaan minulle, kyllä jaan tämän mielelläni.

Lisätietoja Arja Loijas, p. 045 6343 104, email: arja.loijas@gmail.com.

Leevin paja ja Kizin saaren neljä rukiintähkää

Tämän kesän rukiit.

Leevi ja rukiinoljet; ensimmäisten neljän tähkän korret.

Muutaman vuoden ”neuvottelujen” jälkeen päästiin käymään **Hörkön Leevin** pajalla. Paikalla olivat myös Leevin kaksi siskoa ja veli. Toinen sisarista on syntynyt 7.12.1939 Kaislahden asemalla! Tuvan seinällä raksutti Salosta v. 1940 ostettu ja Johanneksessa käynyt seinäkello. Kahvipöydässä saatiin sisaren

paistamia piirakoita, joita parempia saa etsiä kauan.

Isä-Hörkkö (seppä-**Ilmari**) kävi aikanaan Kolikkoinmäen seppäkoulun ja toimi jo Kaijalassa seppänä. Leevi jatkoi isän aikana ja jälkeinkin päin sepän töitä. Viisikymmen ja vielä kuusikymmenluvullakin oli tiellä hevosia jonossa

varttumassa kengitykseen. Nyt on työt vähenneet, mutta aina silloin tällöin joutain tulee sepälle taottavaksi. Edellisenä päivänä oli naapurin nuori isäntä tuonut ison kuparisen kahvipannun, minkä yli oli ajanut traktorilla! Leevi oli sen jo oikonut, mutta nokkakin oli irronnut, joten on siinä vielä työtä.

Leevi pistäytyi kotiseututoimikunnan juttusilla seuran toimistolla.

Leevin v. 2008 tekemältä Kizin saarelta tuomat neljä rukiintähkää ovat kasvanut melkoisesti. Kaunis ruislaiho kasvoi pellolla. Niistä on saanut jo useammankin uutispuuron.

– Riitta Kukkonen –
Kuvat: Arto Kesäläinen

Konttolaisia koolla Eurajoella

Aleksander Konton (1882-1941) Johanneksen Karhulasta jälkipolvea kokoontui 13. 8. 2022 Eurajoella Vuojoen kartanoon lounaan merkeissä. Päivitettiin kuulumiset ja muisteltiin menneitä kauniissa kesäsäässä, historiallisessa kartanoympäristössä.

– Kyösti Rauhala –
valokuva: Harri Palm

Vainajien karsikot ja ristipuut

Vanha tapa 1700-luvulta 1800-luvulle asti oli tehdä vainajalle karsikko tai ristinpuu Itä-Suomessa, Kaakkois-Suomessa ja Karjalassa. Tämä oli itäsuomalainen tapa ja luterilaisten suomalaisten tapa. Ortodoksisessa Karjalassa ei tunnettu karsikkoa vainajan karsikon merkityksessä, vaan siellä oli saalis-karsikko.

Karsikoita ja ristinpuita on ollut Karjalan alueella ainakin seuraavissa pitäjissä: Antrea, Jaakkima, Johannes, Jääski, Kanneljärvi, Kirvu, Kivennapa, Koivisto, Kuolemajärvi, Metsäpirtti, Muolaa, Rautu, Ruskeala, Sakkola, Suistamo, Säkkijärvi, Terijoki, Uusi-kirkko, Valkjärvi ja Viipuri.

Alueet ovat muodostuneet pääosin liikenne- ja talousalueiden mukaisesti. Tämä selittää karsikoiden ja ristipuiden levinneisyyden.

Vainajien karsikot ovat merkitykseltään monimuotoisia. Yhteistä niille kuitenkin oli, että ne tehtiin hautajaisten yhteydessä. Täytyi myös pitää huolta siitä, että vainajan arkku oli silloin kirkon puolella puuta. Karsikko muistutti vainajaa siitä, että eteenpäin ei saa kulkea: tässä on raja.

Kun karsikkopuuta pysähdyttiin tekemään, saatettiin vainajaa huijata esimerkiksi kärryjen akselin mutterin irtoamisella, jotta tämä ei kävisi pysähdyksen takia levottomaksi. Karsikkopuun luona otettiin niin sanottu karsikkoryppy. Saatettiin tehdä myös erääläisiä taikoja.

Karsikko tai ristipuu tehtiin puuhun yleensä kuljettaessa vainajaa kirkolle tai haudattavaksi. Kummatkin olivat myös merkkejä. Karsikkopuuhun, joka oli yleensä iso mänty tai kuusi, tehtiin

Kuva: Museovirasto, Kansatieteen kuvakokoelma, Seurasaaren kuvakokoelma

karsikko, eli siitä katkottiin oksia. Joskus ainoastaan latva jätettiin karsimatta - joskus myös tyvipää. Joskus keskelle puuta jätettiin käsivarsiksi kaksi oksaa osoittamaan metsään päin, jos henkilö, jolle karsikko tehtiin, oli naimisissa. Naimattomalle jätettiin vain yksi oksa, joka osoitti tielle päin.

Usein karsikkoa tehdessä tehtiin puun kuoreen pilkka eli kuorta vuolttiin esimerkiksi kirveellä tai puukolla. Pilkka toimi ikään kuin ”tauluna”, johon tehtiin merkintöjä. Siihen veistettiin esimerkiksi vainajan nimi, puumerkki tai syntymä- ja kuolinajat. Myöhemmin tuli tavaksi leikata pilkkaan vuosiluku tai kiinnittää mäntyyn kohon muotoinen puinen karsikkolautanen, johon oli kirjoitettu vainajan nimikirjaimet ja

kuolinvuosi. Lautanen tehtiin vainajan kotona valmiiksi ja kiinnitettiin sitten karsikkopuuhun, kun vainajaa vietiin hautausmaalle. Alkuaan kullakin vainajalla oli oma karsikkopuunsa, mutta sen jälkeen, kun karsikkolautasia aloitettiin käyttää, lautaset kiinnitettiin yhteiseen suureen karsikkopuuhun. Puun jatkaessa kasvuaan sen kuori alkoi kasvaa reunoilta alkaen pilkan päälle, eli runkoon tehty vaurio alkoi kasvaa kiinni. Jotkut karsikkomerkit ovatkin jääneet osittain tai kokonaan puun sisään. Jos vainajaa vietiin veneellä, voitiin karsikko tehdä myös kiveen.

Karsikoiden tarkoituksena on alun perin ollut vaikuttaa kuolleiden sieluihin siten, etteivät ne tulisi ihmisten ilmoille kummittelemaan. Ilmeisesti on ajateltu, että lähtiessään vaeltamaan kalmistolta takaisin asuinpaikalle sielu ymmärtää kuolleensa viimeistään nähdessään oman karsikkomerkkinsä puussa. Sittenmin karsikkoja on tehty lähinnä vainajan muistomerkeksi. Joillakin suvuilla on ollut kokonaisia sukutauluja karsikkopuussaan.

Ristipuu erosi karsikosta nimensä lisäksi siten, ettei ensisijaista ollut oksien karsiminen vaan ristin leikkaaminen. Karsikkoon ja ristipuuun liittyvissä tavoissa ei ole paljonkaan eroavaisuuksia. Lopulta keksittiin, että sama perinne voidaan toteuttaa myös kotona laudan pätkään veistämällä.

Kuva: Museovirasto, Arkeologian kuvakokoelma, kuvaaja: Ranta Helena.

Kuva: Museovirasto, Kansatieteen kuvakokoelma, kuvaaja: Väisänen A O.

sänkyljet palamaan puun juurella ja saattoväen miehet ottavat rypyn. – Siinä se emäntä nyt hoitaa lehmii, tytär lausuu kuin loitsua. Kun riitti on suoritettu, he nousevat nopeasti takaisin kärryihin. Tytär vakuutelee, että kärryt toimivat taas. Hevonen nykäisee kärryt hitaasti liikkeelle ja matka jatkuu kohti kirkkomaata. – Tässä ei sitten pysähdytä uudestaan pimeään aikaan, muistakaa se, isäntä sanoo ja vislaa hevosta ravaamaan.

– Tanja Savonen –

Karjalaista käsityötä Liedon museossa

Liedon Karjalaseura ry ja Liedon museo järjestivät heinäkuun alkupuolella Karjalaisen käsityön päivän. Turun Karjalaseuran Käspaikkakerhon **Helena Nummela** ja **Tuula Ahtiainen** esittelivät Nautelanlosken Myllärintuvassa perinteisiä karjalaisia käsityötapoja. Helena kutoi verkkoa ja Tuula teki neulakinnasta, etupistokirjontaa sekä ketjuvirkkausta. Kävijöillä oli mahdollisuus seurata käsitöiden tekoa, kysellä tekniikoista, pääsivätpä halukkaat myös itse niitä kokeilemaan.

– Riitta Kukkonen –

Neulakinnas tarkoittaa isokokoisella neulalla villalangasta ommeltua käsinettä. Tekniikka on tunnettu jo esihistoriallisella ajalla ja ollut pitkään osa karjalaista käsityöperinnettä.

Karjalainen etupistokirjonta eli Karjalan kirjonta on luotosompelua, jossa pistot näyttävät samanlaisilta kankaan oikealla ja nurjalla puolella. Kirjontatyöliä on käytetty kaikkialla Karjalassa vaatteiden ja kodin tekstiilien koristelemiseksi.

Ketjuvirkkaus tehdään kankaalle piirrettyä viivaa myöden. Apuna käytetään kirjontakehystä, joka helpottaa virkkaamista kankaan läpi. Lanka poimitaan kankaan alta ja vedetään langan päällä olevan silmukan läpi.

Mustikkoi ja puolukko

Mieko täs taano katsoin uuvestaa tätä Johannekselaista, ni miul tul mielee, et miehä voisin haastaa näit karjala seuvu asjoi sil Karjala murteel, ko tuos leheskii ol jottai otsikkoi kirjoitettu nii mukavast täl mei entisel murteel. Olha se iha ilone yllätys, ko lehes ol sitäviisi kirjoitettu, et ”A istuha tähä miu viereen ni haastellaa.” En mie nyt voi istuu tei vieree, ko mie oon tääl nii ettääl, mut kyl miu miel tekis tulla tei kans haastelemmaa. No mie tajjan nyt haastella tään lehen välityksel. Onha se paremp koi mittää.

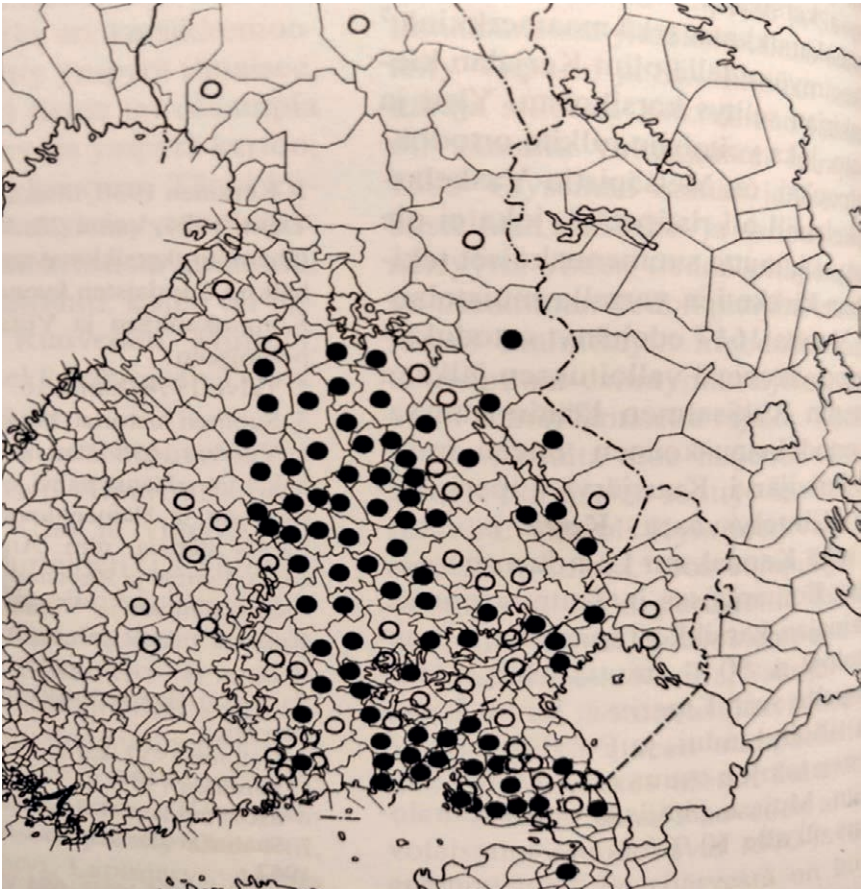
Jos mie nyt täs aluks mänisin näihi marja-asjoihi. Tää kesä ko on olt nii mahottoma satosaa aikaa. Noit mustikkoiki ko ol nii paljo, et ei meinant kerräämine loppuu ensikää. Ain pit vaa männä metsää ja tais se vissii iskee ahneuskii, vaik ois riittänt jo marjoi koko talve varal. Mie ko muistan, mite kova marjoi kerrääjä äitiki ol. Miekii pääsin joskus mukkaa ja nii mie täs reknaankii, et oonkoha mie perint nää marjoi kerräämishalut äitilt? Isä ja äiti kertoitkii ain mite paljo siel Karjala kannaksel ol marjoi. Ja se mustikkahutun tekoki taittaa olla sielt Johanneksest tult mei kottii. Sitä pit ain tehä, vaik ois mustikkoi olt kui vähä. Se ko ol isä suurta herkkuu. Nii ja kyl tietyst mustikkapiirakkakii. Mie ko muistan, mite äiti osas yhten kesän narrata issää täs piirakka asjas. Sillo ol halla vissii vient kukat ja ei tult yhtää mustikko. Mut yhe suon reunas ol juolukkoi ja äiti keräs niitä iha isält salas. Isäko usko, et juolukkoi ko syöp, ni tulloo kova pääsarkey. Sit äiti tek näist juolukoist piirakan ja anto isällekkii. Ja mite sit käikää? Isä söi juolukkapiirakka ja sano äitille, et onpas hyvyää mustikkapiirakkaa!

No sit ko tul syksy, ni tek miel männä katsomaa onks puolukat jo kypsii. Mie mänin siihe piene suo reunaa, mis ainakii viime syksyn ol puolukkaa. Mie olin kii sit arvelt iha oikee, ko siel ne mättää ja kive vierustat olii ihu punasennaa ja nii issoi ko karpalot ikkää. Olha se maasto kyl miulle vähä lii kuoppane, mut en mie sitä säikähtänt. Viije litra ämpär olkii sit koht sillää jo puolillaa. Sit mie

näin, et siin kostias rahkasammas ol semmosii issoi jälkii peräjälkee. Kylhä se pan vähä arvelemmaa, et onks siint mänt hirvi, tai tiä häntä vaik ois olt karhu. Mut mie vaa laulelin et ”Suloisessa Suomessamme, oisko maata armaanpaa, kuin on kaunis Karjalamme...”

Mie rekasin, et kyl nää elläimet karhuu männöä ko hyö kuuloot miu laulun. No kuuleha ko mie haastan kui miulle sit käi. Miehä en muistan kavattaa niit kuoppi ja rissui ko mie vaa katsoin mis ois isompii puolukko. Miu laulu loppu ko seinää, ko mie tallasin sellasee sala-kuoppaa. Eihä sitä näkynt sielt sammale joukost. Toine jalka hurah sen kuopa pohjalle enkä mie saant jakajain pois vaik kui vejnin. Puolukko ei mänt kyl yhtää maaha, ko mie kerkisin tempassa ämpärin ylös. Kyl se jalka sit läks, ko mie oikee kovast vetäsin. Mut sit saapas jäikii kuopa pohjalle. Siin mie sit yritin vettää sitä saapasta ylös ja kylhä se viimeiseltä suostu sielt lähtemää. Sukka kyl kastu, mut eihä se mittää meinant, ko puolukat ol tallel. Kyl mie sit älysin jättää sen suon rauhaa ja männä turvallisempaa metsää. Vähähä se sukka siel saappas tiris, mut onneks ol vie liha lämmi ilma. Ol se vaan nii hiljane koko metsä, et ei olt hirvist ja karhuist tietookaa. Linnutkii ol iha hiljaa. Lieks hyö jo kaik männeet etelä mail.

– Ella Heino –

Karsikot ja ristipuut Suomessa. Täytetty ympyrä kertoo, että pitäjässä on kaksi tai useampia tietoja, avoin ympyrä ilmaisee vain yhdestä tiedosta. Kuva: Suomalaiset vainajien karsikot ja ristipuut, **Janne Vilkuna**, Kansantieteellinen arkisto 39.

Kuva: Museovirasto, Kansatieteen kuvakokoelma, Seurasaaren kuvakokoelma.

Kertomus karsikon teosta:

KUU PILKOTTAA kalpeana puiden lomasta ja valaisee hennosti aavemaisen ikimetsän eräänä syyskuuisena iltana Karjalassa. Eletään 1800-luvun alkua. Perhe istuu nitisevien, hevosten vetämien rattaiden kyydissä, jotka poukkoilevat mäntyjen ja kuusien juurten ylitse. Edellä kulkevilla ratissa on myös vainaja, jota ollaan saattamassa perinteisin menoin viimeiselle matkalleen kohti aikaa ja ikuisuutta. Takana kulkee myös muuta saattoväkeä.

Vainajia ei mieluusti kuljetettu pimeällä, mutta jostain syystä saattue

on liikkeellä yöllä. Kärryt pysäytetään metsän reunalla. Perheen vanhin tytär nousee kärryistä pelokkaan näköisenä ja hapuilee kärryjen alle. – Mutteri irtosi, hän tokaisee ja pälyilee kärryjen akselia, jonka mutterit ovat todellisuudessa visusti paikoillaan. Koko perhe kerääntyy yhdessä tuumin lähellä kasvavan kuusen juurelle. Isäntä karsii oksat niin, että jäljelle jää vain kaksi oksaa. Kuun valossa tuo puu muistuttaa aivan ihmishahmoa. Isäntä veistää puuhun uuden ristin entisten viereen. He sytyttävät vainajan vanhat

❀ MUISTOJEN KUKKIA ❀

Myöhäisiä kukkijoita

Maailmankirjat saattavat olla melko sekaisin, mutta onko jo luontokin. Tai näinkö se ilmastonmuutos vain etenee. Nämä ajatukset häivähtivät mielessä kun syyskuun puolenvälin jälkeen näin sieniretkellä keijumaisen vanamon tädessä kukassa. Eikä vain yhtä kukintoa, vaan todella monta, kohoamassa sammaleesta ihan muina vanamoina ensimmäisten hallaöiden jälkeen. Voi teitä hentoja olentoja, pian teidän käy kehnosti, surkuttelin mielessäni. Olettepa ajankohdan valinneet, te, jotka kuulutte tuoksumaan alkukesän valoiisiin öihin ja **Eino Leinon** säkeisiin kuvaamaan suomaisista sielunmaisemaa. Liian myöhään kukkivina olette kuin Menninkäisen ihastelema Päivänsäde, joka ei jostain syystä olisikaan ymmärtänyt lentää kotiin ennen päivänlaskua. Teette oikeita asioita väärään aikaan, ja huonostihan sellaisessa aina käy. Vai käykö?

Englannin kielessä on osuva ja monimerkityksellinen ilmaus ”late bloomer”, sanatarkasti käännettynä myöhäinen kukkija. Ihmiselläkin on oletettuja kukkimisaikoja. Tietyt asiat tehdään yleensä tietyssä elämänkaaren vaiheessa, ei siksi, että niin täytyy, vaan koska elämä vain luontevasti menee niin. Koulutite, uusien taitojen opettelu, perheen perustaminen, työura, haaveiden toteuttaminen ja kypsän elämän sadonkorjuu aika. Jokaisella on omanlaisensa polku, johon kuuluu kaikki edellä luetellut tai vain jotain niistä. Käytännössä harvalla meistä elämän käsikirjoitus kuitenkaan toteutuu aivan nuoruuden unelmien mukaisesti.

Yllätyksiä tulee, jos elinpäiviä ja vuosikymmeniä siunaantuu ihmeteltäväksi.

Evakkosukupolvella koko elämän suunnitelma meni uusiksi. Henkilökohtaisista haaveista tuli ylellisyyksiä, jotka haudattiin arkisen selviytymiskamppailun alle. Jotkut iäksi, jotkut jäivät kuin horrostilaan odottamaan otollisempia aikoja. Viime kesänä selailin pinokaupalla vanhoja lehtiä ennen paperinkeräyksen viemistä. Väillä unohduin lukemaan kokonaisia artikkeleita. Luin jutun sodan jaloissa syntyneestä miehestä, joka myöhäisellä iällä aloitti tutkintoon tähtäävät saksan kielen opinnot. Nuoruuden olosuhteissa sellainen olisi ollut epärealistista haihattelua. Toisen jutun hyvin vanhasta pariskunnasta, joka nuoruusvuosien jälkeen löysi

toisensa uudelleen elämän ehtoossa ja avioitui aikailematta, vaikka yhteistä aikaa ei tulisi olemaan pitkään. Sekä monta juttua eri-ikäisistä alanvaihtajista tai muuten uuden sunnan ottaneista. Tarinoita, joissa on rohkeasti tartuttu hetkeen, tietokoneeseen, kynään, lukion oppikirjoihin, siveltimeen tai muuhun sydämen asiaan. Matka uutta kohti voi viedä myös löytöretkelle omaan historiaan, sisimpään tai toisen ihmisen luokse. Koskaan ei ole liian myöhäistä.

Ihmislapsella, kuten ei syyskuisella vanamollakaan, ole takuita siitä etteikö halla voisi vierailla lupaa kysymättä koska vain. Joskus ehtii kukkia kaikessa rauhassa ja joskus kylmä viima käy ylitse kaiken ollessa vasta nupullaan. Siinäpä se myöhäisen kukkijan hauraanrohkea kauneus tiivistyy. Missä olisikaan enemmän tulevaisuudenuskoa kuin omaan tahtiin tapahtuvassa, uhkakuvista tai ympäristön mielipiteistä piittaamattomassa kukoistuksessa.

Luonto puhuu viisaita sille, joka pysähtyy kuuntelemaan. Kaikkina elämän vuodenaikoina varhaisesta keväästä talven hämääseen. Minä en saanut myöhäisiä vanamoita mielestäni ja tartuin siveltimeen ja akvarelliväreihin. Vanamot saivat toimia lohduntuojina ystävälle ojennetussa, lämmöllä itsetehdyssä muistoadressissa. Syyskuun vanamot kukkivat juuri oikeaan aikaan.

Kuva ja teksti:
– **Heli Sirkesalo** –

Syysunelmii

Laulu mukkaa; ”Metsään on tullut jo syys...” ja pihhaakii. Nurmi on viel aika vihriä, mut syksy harmaata ja punastakkii jo on.

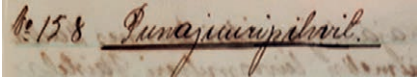
Mei äiti ja isä häävalssi ol Syysunelmii. Sen ko kuuloo, ni kyl mie ”sielu silmil” nää ko hyö sitä häissää tanssiit.

Vuueajat ko vaihtuut ni kyl se vaa ihmise mielikii aatoksinee kulkoo niie mukkaa.

Sekkii on syysunelmaa ko alkaa aattelemaa, a koht saap sienii, puolukkaa, karpaloi, ommii juureksii, kuka höitä on laittant. Miule ainakkii metsäs kulmine muutekkii on sielule hoitoo ja silmile illoo. Miel jos on ankia, ni siel voip huutaa, itkee, itseltää asjoi kyssyy ja vastauksenkii saap.

Metsä antaa antimii ja rauhoittaa. Kyl myö saahaa tääl Suomes olla onnellissii meii kauniist luonnost. Koitetaa omalt osalt hänest hyvää huolta pittää.

Noist juureksist ko ol puhetta, ni mie laita tähä ohjeen punajuurpihvilöist. Ohje on mummo reseptivihost vuelt 1924, hää ol sillo Tampereen talouskoulus. Niiko näkkyy, resepti on numero 158.

Maukkahii punajuurii ja hyvää syksyy!

– **Hörkö Anne-Maija** –

Punajuuripihvit

- ★ 4-5 kpl isonlaisia kuorineen kypsennettyjä punajuuria
- ★ 2 tl suolaa
- ★ ¼ tl hienoa valkopippuria
- ★ 2 munaa
- ★ 2 kup. leipäjauhelmaa
- ★ voita paistamiseen

Punajuuret kuoritaan ja leikataan jotenkin ohuiksi viipaleiksi. Noin ½ litraan kylmää vettä sekoitetaan 2-3 rkl etikkaa ja seos kaadetaan punajuuriviipaleille, jotka jätetään siihen tunnin ajaksi. Munat vispilöidään. Suola ja pippuri sekoitetaan yhteen. Punajuuriviipaleet otetaan etikkavedestä, kastellaan munassa, pippuroitua suolaa ripotellaan päälle ja sitten ne käännetään korppujauhelmassa. Sitten paistetaan voissa ruskeiksi molemmien puolin. Tarjotaan ruskean kastin kanssa.

Karjalan Liiton perinnetoimikunnan käsityökilpailu 2022–2023 on pikkuryijy

Ryijyn koko on n. 45 x 60 cm, aiheen voi jokainen suunnitella itse. Kokouksen osallistujat olivat sitä mieltä, että ryijyn valmistus sopii niin naisille kuin miehille. Käsityökilpailu päättyi 31.3.2023.

<https://www.karjalanliitto.fi/karjalan-liitto/karjalan-liiton-toiminta/vuodenteemat/kasityokilpailu.html>

Kattavaa isännöintipalvelua Turun alueella

Turun talousalueen suurimpana yksityisenä isännöitsijätoimistona olemme tarjonneet kokonaisvaltaisia isännöintipalveluita jo yli 50 vuoden ajan. Se on luonut näkemyksen siitä, miten isännöintialan ammattilaisen tulee toimia.

Varsinais-Suomen Isännöintitalo Oy on auktorisoitu ja ISA r.y:n auditoima, työntekijöidensä omistama isännöitsijätoimisto.

Kaipaako taloyhtiönne ammattitaitoisen ja osaavan isännöitsijätoimiston palveluita? **Ota meihin yhteyttä!**

Olette lämpimästi tervetulleita tutustumaan toimistoomme!

V-S Isännöintitalo Oy

Ari Kesäläinen, Toimitusjohtaja, RI (YAMK), AIT, ISA
p. 020 722 9944, 0400 523 194
Maariankatu 4 C, 20100 Turku
ari.kesalainen@isannointitalo.fi

www.isannointitalo.fi

Autokorjaamo Testipiste oy

Hallimestarinkatu 22
20780 KAARINA

Puh. (02) 243 5585
Faksi (02) 243 5100
Gsm (0400) 824 767
markku.hiiri@testipiste.fi

Johannekselainen

Johannekselainen ilmestyy 9 kertaa vuodessa

Kustantaja ja julkaisija:

Johannes-Seura ry

Toimisto:

Myllytie 1 (Kirkonkulma) 21500 Piikkiö, puh. 02-4795 118
Avoinna: **kerran kuukaudessa keskiviikkona** klo 12-17 ja kuukauden **ensimmäisenä ja kolmantena arklauantaina** klo 10-15. (ks. sivu 2)
www.johannes.fi
sähköposti: Johannesseura@elisanet.fi

Päätoimittaja:

Hannu Rastas, Saksantie 89, 21500 Piikkiö

Puh: 050-3541 363

Sähköposti: hannu.rastas@dlc.fi

Lehtitoimikunta:

Marjatta Haltia, Liisa Katajainen, Hannu Sinkkonen, Kaija Sipilä, Heli Sirkesalo ja päätoimittaja.

Lehden toimittajia:

Kaikki lukijamme, johannekselaiset ja heidän ystävänsä.

Ilmoitushinnat: 0,55 €/palstamm (perusteena 4-palstainen sivu, palstan maksimileveys 70 mm).

Säännöllisistä jatkuvista ilmoituksista alennus.

Kuolinilmoitukset:

- korkeus < 10 cm = 80 €

- korkeus enintään 10-15 cm = 100 €

Kiitosilmoitukset: 5 €.**Tilaushinnat vuonna 2023:**

Vuosikerta (6 lehteä) 40 € Suomi ja Ruotsi, muut maat 45 €.

Lisänumerot 3 €/kpl + mahdolliset toimituskulut.

Piikkiön Osuuspankki FI54 4714 1020 0595 46.

Toimituksellinen aineisto:

Lukijoiden kirjoituksia ja kuva-aineistoa otetaan muokattavaksi julkaisemista varten tai julkaistavaksi sellaisenaan.

Vastuu ja päätökset julkaisemisesta ovat toimituksen. Julkaisemisen jälkeen alkuperäiset kuvat palautetaan, muu aineisto pyydettyäessä.

Vastuu ilmoituksista:

Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoituksen poisjäämisestä tai muusta julkaisemisesta sattuneesta virheestä lehden vastuu rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

Printhus Pori Oy

Taitto: Esa Haltia